

Kuaförlük, Cilt Bakımı ve Makyaj Uygulamalarında Teknik Standartlar ve Hijyen İlkeleri: Literatür Tabanlı Bir Derleme

Dr. Sinan GİRGIN

MEB Güzellik ve Saç Bakım Hizmetleri Öğretmeni

sinan.girgin@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-3219-6223

Özet

Bu literatür tabanlı derleme çalışmada, kuaförlük, cilt bakımı ve makyaj uygulamalarında teknik standartlar ile hijyen ilkeleri bütüncül bir çerçevede ele alınmıştır. Güzellik ve kişisel bakım uygulamaları çoğu zaman estetik hizmetler olarak değerlendirilmekle birlikte, insan derisiyle doğrudan temas, tekrarlayan uygulamalar ve çok kullanımlı ekipmanlar nedeniyle hijyen ve enfeksiyon kontrolü açısından önemli riskler barındırmaktadır. Derleme kapsamında ilgili literatür incelenmiş; teknik uygulama süreçleri, el hijyeni, ekipman ve çevresel yüzey hijyeni ile atık yönetimi alanlar arası karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Bulgular, uygulama alanları arasında teknik farklılıklar bulunsa da, hijyen ihlallerinin mikro travmalar, bariyer bütünlüğünün bozulması ve ekipman kontaminasyonu gibi ortak mekanizmalar üzerinden benzer enfeksiyon risklerine yol açtığını göstermektedir. Sonuç olarak bu çalışma, kuaförlük, cilt bakımı ve makyaj uygulamalarında teknik standartlar ile hijyen ilkelerinin birbirinden bağımsız değil, bütünlük bir enfeksiyon kontrol yaklaşımıyla ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu yaklaşımın, uygulama güvenliğinin artırılmasına ve mesleki standartların güçlendirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kuaförlük, Cilt Bakımı ve Makyaj, Hijyen, Teknik Standartlar

Technical Standards and Hygiene Principles in Hairdressing, Skin Care, and Makeup Applications: A Literature-Based Review

Abstract

This literature-based review examines technical standards and hygiene principles in hairdressing, skin care, and makeup practices within a holistic framework. Although beauty and personal care services are primarily perceived as aesthetic applications, direct skin contact, repetitive procedures, and the use of multi-purpose equipment pose significant risks in terms of hygiene and infection control. Relevant national and international literature was reviewed, focusing on technical application processes, hand hygiene, equipment and environmental hygiene, and waste management. The findings indicate that despite differences in technical procedures across application areas, hygiene violations lead to similar infection risks through shared mechanisms such as microtrauma formation, disruption of skin barrier integrity, and equipment contamination. In conclusion, this review highlights that technical standards and hygiene principles in hairdressing, skin care, and makeup practices should not be addressed independently but within an integrated infection control approach. Such a holistic perspective is essential for enhancing application safety and strengthening professional standards in beauty and personal care services.

Keywords: Hairdressing, Skin Care and Makeup, Hygiene, Technical Standards

1. GİRİŞ

Güzellik ve kişisel bakım uygulamaları; kuaförlük, cilt bakımı ve makyaj gibi farklı teknik süreçleri kapsayan ve günümüzde profesyonel hizmet sektörünün önemli bir bileşeni hâline gelen uygulama alanlarıdır.

Bu uygulamalar çoğunlukla estetik görünümün iyileştirilmesine yönelik hizmetler olarak algılansa da, insan derisiyle doğrudan temas, tekrarlayan uygulama döngüleri ve çok kullanımlı ekipmanlar nedeniyle hijyen ve enfeksiyon kontrolü açısından dikkate değer sağlık riskleri barındırmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü, ciltle doğrudan temasın söz konusu olduğu tüm hizmet alanlarında hijyen uygulamalarının bireysel sağlık kadar toplum sağlığıyla da doğrudan ilişkili olduğunu vurgulamaktadır (World Health Organization [WHO], 2009).

Literatürde kuaförlük, cilt bakımı ve makyaj uygulamalarına ilişkin teknik standartlar ve hijyen ilkeleri çoğunlukla alanlara özgü biçimde ele alınmaktadır. Kuaförlük uygulamalarında kesici aletler ve kimyasal işlemler, cilt bakımında epidermal bariyere yönelik müdahaleler, makyaj uygulamalarında ise mukozaya yakın bölgelerde ürün ve uygulama araçlarının kullanımı ön plana çıkmaktadır (Baumann, 2009; Draelos, 2015).

Ancak bu teknik farklılıklara karşın, hijyen ihlallerinin mikrotravmalar, bariyer bütünlüğünün bozulması ve ekipman kontaminasyonu gibi ortak mekanizmalar üzerinden benzer enfeksiyon risklerine yol açtığı bildirilmektedir (Bolognia, Jorizzo ve Schaffer, 2018; Rutala ve Weber, 2016).

Bu durum, güzellik ve kişisel bakım uygulamalarının yalnızca estetik hizmetler olarak değil, uygulama güvenliği ve halk sağlığı boyutlarıyla birlikte değerlendirilmesi gereken mesleki alanlar olduğunu ortaya koymaktadır.

Buna karşın literatürde, bu alanlar arasında ortaklaşan hijyen risklerinin çoğu zaman bütüncül bir çerçevede ele alınmadığı; alanlar arası karşılaştırma ve sentezin sınırlı kaldığı görülmektedir.

Öte yandan mesleki eğitim süreçlerinde teknik becerilerin öğretilmesine ağırlık verildiği, hijyen uygulamalarının ise çoğu zaman teorik bilgi düzeyinde ele alındığı dikkat çekmektedir. Oysa mesleki öğrenmenin yalnızca teknik bilgi aktarımıyla sınırlı olmadığı; uygulama alışkanlıkları ve güvenli hizmet bilincini de kapsadığı vurgulanmaktadır (CEDEFOP, 2014).

Bu çerçevede mesleki yeterlikler; yalnızca teknik bilgi ve becerilerle değil, aynı zamanda standartlara uyum, güvenli uygulama ve sorumluluk bilinciyle birlikte tanımlanmaktadır (European Commission, 2017).

Bu çalışma, kuaförlük, cilt bakımı ve makyaj uygulamalarında hijyen sorunlarının alanlara özgü münferit ihlallerden ziyade, uygulayıcı, ekipman ve çalışma ortamı etrafında şekillenen ortak bir yapısal risk zinciri üzerinden ortaya çıktığı varsayımına dayanmaktadır.

Literatürde bu alanlar çoğunlukla parçalı biçimde ele alınmış; söz konusu ortak bulaş mekanizmaları bütüncül bir çerçevede yeterince tartışılmamıştır. Bu derleme, güzellik ve kişisel bakım uygulamalarını tek bir enfeksiyon kontrol perspektifi içinde yeniden konumlandırmayı ve literatürdeki bu kavramsal boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Kuaförlük, Cilt Bakım ve Makyaj Uygulamalarında

Teknik Standartlar ve Hijyen İlkeleri

Kuaförlük, cilt bakımı ve makyaj uygulamaları teknik açıdan farklı işlem basamakları içermekle birlikte, uygulama süreçlerinin doğası gereği ortak bir hijyen ve enfeksiyon kontrol risk profili taşımaktadır. Bu uygulamaların tamamı, insan derisiyle doğrudan temas, kısa aralıklarla tekrarlanan işlemler ve çok kullanımlı ekipmanlar üzerinden yürütülmektedir (WHO, 2009).

Teknik standartlar; işlem öncesi hazırlık safhası, uygulama basamaklarının uygun yöntemlerle yürütülmesi süreci ve işlem sonrası bakım süreçlerini bütüncül bir form ve içerikle kapsamaktadır.

Kuaförlük uygulamalarında kesici aletler ve kimyasal işlemler; cilt bakımı uygulamalarında epidermal bariyere yönelik mekanik ve kimyasal müdahaleler; makyaj uygulamalarında ise mukozaya yakın bölgelerde ürün ve araç kullanımı alanlara özgü teknik riskler oluşturmaktadır (Baumann, 2009; Draelos, 2015). Ancak bu farklılıklar, hijyen ihlalleri söz konusu olduğunda benzer sonuçlar doğurmaktadır.

Literatürde, teknik standartlara uyulmayan uygulamaların mikrotravmalara, bariyer bütünlüğünün bozulmasına ve patojen geçişine zemin hazırladığı bildirilmektedir.

Cilt bariyerinin bozulması, yalnızca enfeksiyon riskini artırmakla kalmamakta; aynı zamanda transepidermal su kaybı, kuruluk ve hassasiyet gibi ikincil dermatolojik sorunlara da yol açabilmektedir (Lodén ve Maibach, 2005).

Özellikle yüz, saçlı deri ve göz çevresi gibi hassas bölgelerde gerçekleştirilen işlemler sonrasında enfeksiyon riskinin arttığı vurgulanmaktadır (Bolognia, Jorizzo ve Schaffer, 2018; Fluhr, Feingold, ve Elias, 2006).

Bu risklerin merkezinde, mikroorganizmaların uygulayıcı eli, çok kullanımlı ekipmanlar ve çevresel yüzeyler aracılığıyla taşınabildiği ortak bir hijyen risk zinciri yer almaktadır.

Kuaför salonlarında kullanılan makas ve tıraş makineleri, cilt bakımında cihaz başlıkları, makyaj uygulamalarında ise fırça ve süngerler üzerinde mikrobiyal kontaminasyon saptandığını bildiren çalışmalar, bulaş mekanizmasının alanlar arasında büyük ölçüde ortak olduğunu göstermektedir (Al Yousef, 2021; Britsch, Bereswill ve Heimesaat, 2024; Uslu, Uyanık ve Ayyıldız, 2008).

El hijyeni bu zincirin en kritik kontrol noktasıdır. Dünya Sağlık Örgütü ve enfeksiyon kontrol literatürü, el hijyenini mikroorganizma yayılımını önlemede en etkili yöntemlerden biri olarak tanımlamaktadır (WHO, 2009; Boyce ve Pittet, 2002).

Ancak uygulama yoğunluğu ve zaman baskısının yüksek olduğu hizmet ortamlarında el hijyenine uyumun azaldığı ve bilgi ile davranış arasında kopukluk olduğu bildirilmektedir (Kampf vd., 2009; Meydanlıoğlu ve Arıcan, 2022).

Ekipmanların yeniden işlenmesi, çevresel yüzeylerin temizliği ve atık yönetimi enfeksiyon kontrolünün tamamlayıcı bileşenleridir. Bu bağlamda kozmetik ürünlerin ve uygulama materyallerinin mikrobiyolojik güvenliğine ilişkin kabul edilebilir sınır değerler, uluslararası standartlarla da tanımlanmaktadır (ISO, 2014).

Etkili dezenfeksiyonun uygun ürün, doğru temas süresi ve standartlaştırılmış uygulama basamaklarına bağlı olduğu; toplum temelli hizmet alanlarında bu süreçlerin düzenli ve izlenebilir biçimde yürütülmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Rutala ve Weber, 2019; Centers for Disease Control and Prevention [CDC], 2024).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Deseni

Bu çalışma, kuaförlük, cilt bakımı ve makyaj uygulamalarında teknik standartlar ile hijyen ilkelerini bütüncül bir çerçevede incelemeyi amaçlayan literatür tabanlı bir anlatı derlemesi (narrative review) olarak tasarlanmıştır.

Bu çalışmada sistematik derleme yapılmamış olmakla birlikte, literatür tarama ve raporlama sürecinde PRISMA bildiriminden genel bir şeffaflık ve raporlama çerçevesi olarak yararlanılmıştır (Liberati vd., 2009).

Anlatı derlemeleri, farklı disiplinlere ait çalışmaların karşılaştırmalı biçimde ele alınmasına ve kavramsal sentez oluşturulmasına olanak tanınması nedeniyle, alanlar arası değerlendirme gerektiren araştırmalarda yaygın olarak tercih edilmektedir (Grant ve Booth, 2009; Whitemore ve Knafl, 2005).

Bu çalışmada, sistematik derleme iddiası bulunmamakta; bunun yerine literatürdeki bulguların tematik ve yorumlayıcı bir yaklaşımla bütünleştirilmesi hedeflenmektedir.

3.2. Literatür Tarama Süreci

Literatür taraması, 2000–2024 yılları arasında yayımlanmış çalışmalarla sınırlandırılmıştır. Bu zaman aralığı, güzellik ve kişisel bakım uygulamalarında hijyen ve enfeksiyon kontrolüne ilişkin çağdaş yaklaşımların ve güncel mesleki standartların ortaya çıkışını kapsamaması nedeniyle tercih edilmiştir.

Tarama sürecinde PubMed, Scopus (erişim sağlanabilen yayınlar kapsamında), Web of Science, Google Scholar ve uluslararası kuruluşların (Dünya Sağlık Örgütü) yayımladığı rehber dokümanlar kullanılmıştır.

Arama stratejisinde “hairdressing”, “skin care”, “makeup”, “hygiene”, “infection control”, “technical standards” ve bu terimlerin Türkçe karşılıkları anahtar kelime olarak kullanılmış; farklı kombinasyonlarla taramalar gerçekleştirilmiştir. Ayrıca seçilen çalışmaların kaynakçaları incelenerek konuya ilişkin ek yayınlara ulaşılmıştır.

3.3. Çalışmaların Seçimi ve Dışlama Ölçütleri

Literatür taraması sonucunda elde edilen çalışmalar, başlık ve özet düzeyinde ön incelemeye tabi tutulmuştur. Güzellik ve kişisel bakım uygulamalarında hijyen, teknik uygulama süreçleri veya enfeksiyon riskiyle doğrudan ilişkili olmayan yayınlar kapsam dışı bırakılmıştır.

Editöryal yazılar, popüler dergi içerikleri ve bilimsel dayanağı olmayan kaynaklar değerlendirmeye alınmamıştır. Aynı konuyu tekrarlayan veya benzer bulgular sunan çalışmalar arasından, yöntemsel açıdan daha kapsamlı ve güncel olanlar tercih edilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi ve Sentezi

Seçilen çalışmalar, içeriklerine göre tematik bir analiz sürecine tabi tutulmuştur. Analiz sürecinde çalışmalar;

- (i) Teknik uygulama süreçleri,
- (ii) Mikrotravmalar ve bariyer bütünlüğü,
- (iii) El hijyeni ve uygulayıcı kaynaklı riskler,
- (iv) Ekipman ve çevresel yüzey hijyeni,
- (v) Eğitim ve standartlaşma gereksinimi temaları altında sınıflandırılmıştır.

Bu temalar doğrultusunda elde edilen bulgular, kuaförlük, cilt bakımı ve makyaj uygulamaları arasında karşılaştırmalı biçimde değerlendirilmiş ve ortak risk mekanizmaları çerçevesinde sentezlenmiştir. Bu yaklaşım, farklı uygulama alanlarına ait literatürün parçalı biçimde değil, bütüncül bir enfeksiyon kontrol perspektifiyle ele alınmasını sağlamıştır.

4. SONUÇ

Bu derleme, kuaförlük, cilt bakımı ve makyaj uygulamalarında teknik süreçler farklılaşsa da, hijyen ihlallerinin ortak risk mekanizmaları üzerinden benzer sağlık sonuçları doğurduğunu ortaya koymaktadır.

Bulgular, güzellik ve kişisel bakım uygulamalarının estetik hizmetlerin ötesinde, uygulama güvenliği ve halk sağlığıyla doğrudan ilişkili mesleki alanlar olarak ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Teknik risklerin uygulama alanına göre değişmesine karşın, mikrotravmalar, bariyer bütünlüğünün bozulması ve ekipman kontaminasyonu gibi mekanizmalar enfeksiyon riskinin ortak belirleyicileri olarak öne çıkmaktadır.

Bu durum, hijyen uygulamalarının alanlara özgü değil, bütüncül ve entegre bir enfeksiyon kontrol yaklaşımıyla ele alınmasını gerekli kılmaktadır.

Literatürde öne çıkan bir diğer bulgu, hijyen ilkelerine ilişkin bilginin uygulamada süreklilik göstermediğidir.

Hijyen uygulamalarının bireysel farkındalıkla sınırlı ele alınması yetersiz kalmakta; kurumsal protokoller, uygulama temelli eğitimler ve denetim mekanizmaları belirleyici rol oynamaktadır (CEDEFOP, 2014; European Commission, 2017; Meydanlıoğlu ve Arıcan, 2022).

Bu bağlamda;

- (i) Teknik standartlar ve hijyen ilkelerinin bütünleşik uygulama protokolleri hâlinde yapılandırılması,
- (ii) Mesleki eğitim ve sertifikasyon süreçlerinde hijyenin davranış kazandırıcı biçimde ele alınması,
- (iii) İşletme düzeyinde standart iş akışları ile düzenli denetim mekanizmalarının oluşturulması önerilmektedir.

Bu bütüncül yaklaşımın, uygulama güvenliğinin artırılmasına ve mesleki standartların güçlendirilmesine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Bu çalışmanın literatür tabanlı bir derleme olması, bulguların ikincil kaynaklara dayanması şeklinde bir sınırlılık oluşturmakla birlikte; farklı uygulama alanlarını ortak bir hijyen ve teknik standartlar çerçevesinde sentezlemesi çalışmanın temel katkısını oluşturmaktadır.

KAYNAKÇA

Al Yousef, S. A. (2021). Degree of bacterial contamination in barbershops using hair dryers in Riyadh. *Saudi Journal of Biological Sciences*, 28(5), 2692–2694.

<https://doi.org/10.1016/j.sjbs.2021.02.083>

Baumann, L. (2009). *Cosmetic dermatology: Principles and practice* (2nd ed.). McGraw-Hill.

Bolognia, J. L., Jorizzo, J. L., & Schaffer, J. V. (2018). *Dermatology* (4th ed.). Elsevier.

Boyce, J. M., & Pittet, D. (2002). Guideline for hand hygiene in health-care settings: Recommendations of the Healthcare Infection Control Practices Advisory Committee and the HICPAC/SHEA/APIC/IDSA Hand Hygiene Task Force. *Morbidity and Mortality Weekly Report*, 51(RR-16), 1–44.

Britsch, J. M., Bereswill, S., & Heimesaat, M. M. (2024). Infections acquired in barbershops: A review. *European Journal of Microbiology and Immunology*, 14(4), 366–372.

<https://doi.org/10.1556/1886.2024.00104>

CEDEFOP. (2014). *Terminology of European education and training policy*. Publications Office of the European Union.

<https://www.cedefop.europa.eu/en/publications/4117>

Centers for Disease Control and Prevention. (2024). When and how to clean and disinfect a facility.

<https://www.cdc.gov/hygiene/about/when-and-how-to-clean-and-disinfect-a-facility.html>

Draelos, Z. D. (2015). *Cosmetic dermatology: Products and procedures* (2nd ed.). Wiley-Blackwell.

European Commission. (2017). *The European Qualifications Framework for lifelong learning*. Publications Office of the European Union.

<https://europass.europa.eu/en/european-qualifications-framework-eqf>

Fluhr, J. W., Feingold, K. R., & Elias, P. M. (2006). Transepidermal water loss reflects permeability barrier status: Validation in human and rodent in vivo and ex vivo models. *Experimental Dermatology*, 15(7), 483–492.

<https://doi.org/10.1111/j.1600-0625.2006.00437.x>

Grant, M. J., & Booth, A. (2009). A typology of reviews: An analysis of 14 review types and associated methodologies. *Health Information & Libraries Journal*, 26(2), 91–108.

<https://doi.org/10.1111/j.1471-1842.2009.00848.x>

ISO. (2014). ISO 17516: Cosmetics—Microbiology—Microbiological limits. International Organization for Standardization.

<https://cdn.standards.iteh.ai/samples/59938/82e3f2f654274a41b1a610bb9eced8ce/ISO-17516-2014.pdf>

Kampf, G., Löffler, H., & Gastmeier, P. (2009). Hand hygiene for the prevention of nosocomial infections. *Deutsches Ärzteblatt International*, 106(40), 649–655.

<https://doi.org/10.3238/arztebl.2009.0649>

Liberati, A., Altman, D. G., Tetzlaff, J., Mulrow, C., Gøtzsche, P. C., Ioannidis, J. P. A., Clarke, M., Devereaux, P. J., Kleijnen, J., & Moher, D. (2009). The PRISMA statement for reporting systematic reviews and meta-analyses of studies that evaluate health care interventions: Explanation and elaboration. *Journal of Clinical Epidemiology*, 62(10), e1–e34.

<https://doi.org/10.1016/j.jclinepi.2009.06.006>

Lodén, M., & Maibach, H. I. (Eds.). (2005). *Dry skin and moisturizers: Chemistry and function* (2nd ed.). CRC Press.

Meydanlıoğlu, A., & Arıcan, A. Ö. (2022). Evaluation of practices to prevent COVID-19 in barbershops and hairdressing salons: A descriptive study. *Turkish Journal of Health Science and Life*, 5(2), 132–141.

<https://doi.org/10.56150/tjhs1.1136182>

Rutala, W. A., & Weber, D. J. (2016). Disinfection, sterilization, and antisepsis: An overview. *American Journal of Infection Control*, 44(5 Suppl), e1–e6.

<https://doi.org/10.1016/j.ajic.2015.10.038>

Rutala, W. A., & Weber, D. J. (2019). Guideline for disinfection and sterilization in healthcare facilities, 2008 (update: May 2019). Centers for Disease Control and Prevention.

<https://stacks.cdc.gov/view/cdc/134910>

Uslu, H., Uyanık, M. H., & Ayyıldız, A. (2008). Mycological examination of the barbers' tools about sources of fungal infections. *Mycoses*, 51(5), 447–450.

<https://doi.org/10.1111/j.1439-0507.2007.01482.x>

Whittemore, R., & Knafl, K. (2005). The integrative review: Updated methodology. *Journal of Advanced Nursing*, 52(5), 546–553.

<https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2005.03621.x>

World Health Organization. (2009). WHO guidelines on hand hygiene in health care. WHO Press.

<https://www.who.int/publications/i/item/9789241597906>

Rutala, W. A., & Weber, D. J. (2016). Disinfection, sterilization, and antisepsis: An overview. *American Journal of Infection Control*, 44(5 Suppl), e1–e6.

<https://doi.org/10.1016/j.ajic.2015.10.038>

Whittemore, R., & Knafl, K. (2005). The integrative review: Updated methodology. *Journal of Advanced Nursing*, 52(5), 546–553.

<https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2005.03621.x>

World Health Organization. (2009). WHO guidelines on hand hygiene in health care. WHO Press.

<https://www.who.int/publications/i/item/9789241597906>